

citæ et proditores fuistis? Quis autem non videat quantæ temeritatis, quantæque sit præsumptionis aliquem sibi prophetæ nomen assumere?

Tu igitur cum charitatis affectione tales redargue; et juxta regulam Patrum vivere semper stude, maxime autem sancti confessoris Benedicti. Non declines ab ea quoque, nec illi addas quidpiam, nec minuas. Totum enim quod sufficit, habet, et nusquam minus habet. Cujus verba atque impe-

ria sectatores suos perducunt ad cæli palatia.

Ecce, frater charissime, inter cæteras meas occupationes hunc tibi sermonem nocturnis horis, licet inculta venustate, dictavi atque conscripsi. Quem quia epistolarem modum transire cognovi, libellum potius De conflictu vitiorum atque virtutum nuncupare malui, in quo si ædificationis aliquid repereris, hunc legendum et aliis tradere debes.

SANCTI LEONIS IX

ROMANI PONTIFICIS

ORATIO AD ADELBERTUM COMITEM

De restitutione monasterii Hirsaugiensis.

(Anno 1049).

(Apud Baronium, *Annal.* tom. XI, pag. 184, ad ann. 1049.)

MONITUM.

Arguendus error's Trithemius cum in Chronico Hirsaugiensis monasterii non hoc anno (1049), sed sequenti ponit sancti Leonis adventum in Germaniam, et celebratum ab eo concilium Moguntinum. Qui etiam quæ tunc de ejusdem monasterii restitutione intercesserunt inter ipsum pontificem et ejus sororis filium Adelbertum comitem, sic describit.

Anno Domini Nativitatis 1050 [1049] iudictione tertia [secunda], sanctus Leo papa nonus ad componendas res et statum Ecclesiarum, pacemque Galliis reddendam, Roma egressus cum cardinalibus multis venit in Germaniam. Erat eo tempore comes Adelbertus de Calwe monasterii Hirsaugiensis advocatus, sed desolationis patronus, qui non solum restituere contempsit per proavos S. Aurelio impie ablata, verum se justo omnia possidere titulo arbitratus, nihil minus quam de reparatione monasterii cogitabat. Contigit igitur anno prænotato, qui fuit desolationis monasterii octavus et quadragesimus, supra millesimum vero Domini, sicut diximus, quinquagesimus, quod idem Leo sanctissimus papa, comiti præfato sanguine junctus, Roma egressus, Italiaque transmissa per fines Sueorum iter suum versus Moguntiam dirigeret. Quod cum Adelbertus comes præfatus rescisset, avunculum videlicet suum sanctæ Romanæ et universalis Ecclesiæ pontificem suas transiture per terras, obviam illi properans humillimis eum precibus devicit quatenus in hospitium nepotis intrare non despiceret. Papa, tum devotione invitantis, tum sanguinis ratione permotus, petenti assensit, castellum comitis intravit, qui perhumaniter exceptus, doctrinæ salutaris verbum, ut sui moris erat, seminans, mentes hostium suorum ad amorem cœlestis patriæ erigere summopere stu-

debat. Quadam die pontifex recreationis animi causa comitem dextra complexus, de castello non procul ad vicini montis verticem exivit, ad quem interloquendum :

« Quam aptus, inquit, o fili, locus mihi videretur montibus circumseptus undique, quem et aquarum copia utilem, et solitudo reddit quietum, in quo servorum Dei monasterium construatur, qui Creatori nostro laudes continuas persolventes pro salute multorum devotius exorarent. »

Cui comes : « Est, inquit, beatissime Pater, in vicino ecclesia ab antecessoribus meis in honorem ejusdam sancti Aurelii, cujus et corpus in ea fertur sepultum, olim ad monachorum habitaculum cum reliquis mansionibus necessariis constructa, in qua cum dudum monachi per annos non paucos omnipotenti Deo religiose servivissent, postremoque a regulari disciplina misere torpentes, cum nullis admonitionibus majorum acquiescerent, a progenitoribus meis tanquam scandalum plebis inde projecti sunt. »

His sacratissimus pontifex auditis ad locum personaliter accessit, libros qui remanserunt volvit, cupiens historiæ cognoscere veritatem. Erat ibi clericus inter cæteros senex nomine Bertholdus, qui olim in loco viderat monachos Deo famulantes. Is pontifici rem omnem sicut gesta fuerat aperuit, et

quomodo avus comitis Adelberti cœnobium bonis A
spoliasset omnibus, expulsisque monachis paucos in
locum clericos posuisset.

Quibus cognitis sanctus præsul ingemuit, sed cor-
dis sui dolorem prudenter dissimulans, ubinam cor-
pus divi haberetur Aurelii ab eodem clerico quæsi-
vit. Qui cum diceret se a majoribus suis audivisse
sacras S. Aurelii reliquias tempore quo Northmanni
vastaverunt Galliam per quemdam abbatem hujus
loci sub terram fuisse absconditas, et usque eum
in diem incognitas omnibus permansisse, sanctus
papa, accitis operariis, terram in diversis eccle-
siæ locis fodere cœpit, et thesaurum abscondi-
tum diligenter inquirere; sed posteaquam c. sso
labore diu laborassent artifices, et nihil penitus
rep. rissent, cœperunt omnes qui aderant de inve-
niendo corpore sancti desperare.

Tunc sancto in orationibus pontifice prostrato,
ipsoque cohortante artifices ne desperent, unus ex
hiis, cæteris in arte sua magis peritus, qui nuper ex
d. minio Venetorum cum filiis adveniens, multa
huic loco suis laboribus impendit bona, industrie
perquirens singula loca, tandem ex repercussione
malleorum deprehendit terram subtus esse cava-
tam: ad cuius consilium in eodem loco fodere arti-
fices cœperunt: qui tandem non sine magna diffi-
cultate humo remota, cameram subterraneam in-
venerunt pulchre satis formatam, in qua sarcophagus
apparuit extrinsecus admodum ornate disposi-
tus. Quem cum sanctissimus papa vidisset, magno
repletus gaudio præcepit ut omnes ad orationem
genua flecterent, et Deum pro confessoris sui de-
siderata inventionem collaudarent. Oratione completa
sanctus Leo propius accedens, jussit aperire sep-
ulchrum: quo recluso, suavissimus odor exhalavit,
qui omnes qui aderant mira suavitate sui reficeret.
Invenerunt itaque sanctissimi confessoris Christi
Aurelii sacratissima ossa sericiis involuta pannis,
pulchre in formam corporis debito collocata ordine,
et ad caput ejus tabulam ex plumbo ista continen-
tem:

CORPUS S. AURELII EPISCOPI
TEMPORE ARNULPHI REGIS REPOSITUM
HERDERADO ARBATE
OCTAVO KALENDAS SEPTEMBRIS.

Cum sanctus papa hunc titulum coram omnibus
legisset, ingemuit, dicens: « Væ illis qui locum
tanti præsulis sanctificationum meritis et præsentia deso-
larunt, et clauso sarcophago, ne reliquie sancti
quovis modo subtraherentur, cum suis ad castellum
comitis est reversus. » Postera die, cum sanctus papa
Leo tempus vidisset intentioni suæ complendæ op-
portunum, vocatis comite sæpe dicto Adelberto et
Wiltrude uxore ejus, devotissima femina, in præ-
sencia sanctorum cardinalium, cæteris exclusis, dixit
ad nepotem:

« Hesterno vidimus die, chare nepos, sacras con-
fessoris Christi reliquias honore debito spoliatas,
et ipsumque locum pro amore cœlestis patriæ omni-

potenti Deo et sacre monasticæ religioni olim
a progenitoribus tuis rite dicatum, multis quoque
annis a Petro Dei famulo inhabitatum, quem tui
majores avus genitorque, pessima et crudeli avaritia
ducti, abbatis possessionibus et bonis deso-
latum fecerunt: et quod omni scelere sceleratius
est, monachis expulsis, officinam sanctarum virtu-
tum, introductis dissolutissimæ vitæ sæcularibus
clericis, in omnium speluncam vitiorum commu-
tarunt. Tu quoque, pravus majorum inhærens
vestigiiis, sicuti probato sumus edocti testimonio,
non solum ea quæ illi sacrilegio polluti a ser-
vorum Dei cœnobio injustissime abstulerunt, sine
Dei timore possides, sed tuæ salutis penitus im-
memor, totum quod illi parcendo reliquissent
intactum, rapuisti: Deumque et S. Aurelium,
imo cives supernæ patriæ universos irritando
tibi adversarios fecisti. Neque enim parvum
peccatum æstimandum est quod in Deum et
sanctos ejus committitur, cum apud ipsos etiam
homines injusta rerum alieni juris usurpatio sce-
lus gravissimum judicetur. Ecce tu una cum
progenitoribus tuis pactum violasti, primumque
tuorum corrupisti, imo annihilasti sanctum testa-
mentum, et quæ illi omnipotenti Deo simplici ac
sancta devotione pro animarum remedio suarum
obiulerunt, tu Deum et sanctos ejus, impia cru-
delitate et crudeli avaritia succensus, spoliare non
timuisti, factus inimicus et adversarius non modo
Dei et sanctorum ejus, sed et tibimet ipsi gene-
ricque tuo hostis declaratus, et crudelis antistes,
ipsam propaginem ex tuo semine generandam
gravissimo scelere innodasti, quæ quoad scri-
ptura hæreditate etiam nesciens polluitur, aut in
paucis generationibus deficiens exterminabitur,
aut in hac vita miserabilis evadet, æternis post mor-
tem suppliciiis pro demeritis crucianda. Tibi autem
quæ spes æternæ felicitatis consequendæ poterit
esse, o fili mi, cum per tam manifestum scelus et
sacrilegium Deum omnipotentem cum omnibus san-
ctis suis inimicum tibi feceris, hostemque et adver-
sarium? periculosum est tibi penitusque damna-
bile, crede nobis, Deum habere contrarium, qui,
etsi patienter injurias videatur ferre suas in hoc
tempore, vindex cum sit justusque judex, æternis
hanc patientiam post mortem suppliciiis, non du-
bitas, vindicabit.

Nos vero, quibus cura salutis tuæ tuorumque
est, non modo ratione pastoralis culminis, qua,
licet immeriti, saluti omnium sumus debitores
ex officio, verum etiam ex sanguinis cognatione,
qua nobis sorore natus intime conjunctus, te
tuosque perire non patiemur in æternum, quantum
in nobis est. Unde auctoritate omnipotentis Dei
et beatorum apostolorum ejus Petri et Pauli,
quorum gerimus vices in terris, te monemus et
requirimus, atque sub æternæ damnationis inter-
minatione, perque districtum Dei iudicium te
contestamur ac sub anathemate districtæ præ-

« cipientes tibi mandamus, quatenus prædictum A
 « locum, clericis expulsis, quos auctoritate aposto-
 « lica omni beneficio et residentia in eadem hac
 « hora decernimus privatos, in pristinum statum
 « reducere cures, monachosque et abbatem secun-
 « dum regulam divi Patris Benedicti, quemadmodum
 « a principio ibi fuisse memorantur, instituas,
 « cæterisque omnia et singula per tuos progenitores,
 « teque vel alios quoscunque ablata sine mora
 « restituas, et si quid amplius ad hæc perficienda
 « requiritur necessarium, de tua substantia fide-
 « liter et sine ulla contradictione pro æternæ vitæ
 « amore legaliter impendas. Hæc tibi quanto citius
 « perficienda una cum conjugæ tua nobis dilecta
 « consummandaque auctoritate omnipotentis Dei,
 « in remissionem tuorum peccatorum serio injungi- B
 « mus. Quæ si (quod absit) neglexeris, nostrorum-
 « que mandatorum contemptor inventus fueris, in-

« dignationem omnipotentis Dei, sanctorumque
 « Petri et Pauli apostolorum, et omnium electorum
 « Christi noveris incursum, teque sub anathematis
 « vinculo auctoritate apostolica constrictum, divini
 « examinis judicio fore obnoxium, gravissimis ge-
 « hennæ tormentis cum impiis sine fine pnnien-
 « dum. »

Hac pontificis oratione compunctus, ad genua
 ejus comes procidit, seque peccasse graviter cum
 lacrymis publice confessus, omnia quæ juberetur
 facturum pro viribus promittit, veniam commis-
 sorum absolutionemque postulans a pontifice au-
 divit :

« Si perfeceris ea, quæ præcipientibus nobis te
 « facturum promittis, veniam tibi non solum com-
 « missorum cum absolutione impendemus, sed
 « etiam præmia felicitatis æternæ multimoda in
 « cælo tibi reposita repromittimus. »

NOTITIA BRUNONIS

EPISCOPI TULLENSIS, POSTMODUM LEONIS IX PAPÆ,

De instauratione cænobii S. Apri.

(Circa annum 1030.)

(Apud Mabill. *De re diplomatica*, lib. vi, pag. 602, ex autographo.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Pa- C
 tris, et Filii, et Spiritus sancti, ego Bruno, gratia
 Dei Leuchorum præsul, clero et populo præsentem,
 atque universis hujus ecclesiæ filiis, tam viventibus
 quam et successuris.

Scitur a pluribus qualiter tempore domni Bertoldi,
 hujus sedis pontificis, per domnum abbatem Wil-
 helmum, locum Sancti Apri omni religione destitu-
 tum Deus visitaverat, quem vix evictum precibus
 idem præsul Bertoldus adduxit a Burgundiæ parti-
 bus, eique ibidem regulariter præfecit fratribus.
 Sed quia vita monastica, dum nescitur, videtur
 quasi contraria; cum vice mutata, viderent et au-
 dirent de ordine monachorum inusitata, et inter-
 diceretur quibusque curiosis fratrum familiaritas,
 quæ passim prius cuicunque communis et facilis existi-
 terat; his et aliis occasionibus cæpit oriri querimo-
 nia contra locum, et cum diffamatione vituperationis
 scandalum, ut quidam sapiens ait: *Omnia
 subita mutatio rerum non fit sine quodam fluctu animo-
 rum.* Unde factum est ut a vicinis murmurantibus et
 detrabentibus, blasphemantibus et accusantibus,
 locus adversitatem diu sustineret, quam a quibus-
 dam excitabat non tam malitia quam minus peccans
 ignorantia. Reddita autem pace sede
 residente pontifice, cæperunt qui olim adversati
 fuerant respicientes rem inquirere,
 et ab ea quam crediderant i . . . ventam, venerari
 et diligere, et boni odoris famam undecumque pro-

pinare. Unde contigit ut plures eorum quærentes
 societatem adipiscerentur, plerique vero etiam mo-
 nachi ellicerentur: sicque crescente fidelium devo-
 tione cæpit sæpefatus sublevari locus donantium
 largitate. Nam quisquis in societatem fratrum sese
 offerbat, largielatur spontaneus transitoria, ut par-
 ticipatione Deo servientium mereretur permansura.
 Quapropter Je expensis eorum aggressi sunt facere
 memoriale æternum, ut talium elemosyna in
 conspectu fidelium præsentium et futurorum con-
 spicua, et in hoc sæculo sit in benedictionis memo-
 riale ante Deum in remuneratione perpetua. Itaque
 Sancti Apri antiquum monasterium vetustate laps-
 abundantum, semel et bis olim igne concrematum,
 ab ipsis fundamentis renovandum constituerunt
 erigere in domicilium. Et ut sciatur quibus bene-
 factoribus construitur, eorum vocabula pariter et
 expensas nominatim subter assignaverunt, sui-
 que piam recordationem jugiter devotione recolendam
 posteris reliquerunt. Exinde supplicamus hujus no-
 stræ sedis successores antistites ne, juxta magni-
 tudinem structuræ facultates loci æstimantes, obli-
 paternitatis, duri fiant oppressores. Et ut noverint
 quam justa sit hæc nostra deprecatio, legere dig-
 nentur chartam quam Gauzlinus episcopus cum regali
 præcepto fecit et firmavit sæpe dicto loco, in quo
 ante episcopatum nostram societatem collocavi:
 in episcopatu autem positus, rebus quibus potui
 ampliavi, et continua nostri memoria ut per singu-